

meaningfulness, difference in word and sentence perception, speech correlation with reality etc) as the recipient has to recognize author's conception, understand the underlying message and the intersexuality, as well as have an ability to empathize. The structure of literary text perception as an activity consists of several stages and the perception results in text comprehension, which is dialogical in nature and depends on recipient's psychological cognitive processes.

Originality. *The article dwells on literary text perception resulting in deep understanding of the text. This paper offers an analytical account of principles and structure of literary text and sketches some factors, which affect its comprehension: attention, imagination, prediction mechanisms and memory.*

Conclusions. *Literary text perception is a complex multi-level cognitive process, mediated by recipient's interpretation, which results in deep understanding of the text. To obtain this result we have to take into consideration academic experience of the learners and introduce them to the specific aspects of the language of a literary text. With the bounds of subsequent research of the stated issue one can address the issue of analyzing literary texts in different ways and working out the corresponding set of exercises.*

Key words: *literary work; artistic text; text perception; text understanding; literary competence; foreign literature; future teachers.*

*Одержано редакцією 26.09.2016
Прийнято до публікації 04.10.2016*

УДК 373.+159.922

БАЙДЮК Наталія Василівна,
викладач кафедри початкової освіти,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ГЕНДЕРНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЗАПРОВАДЖЕННЯ ГЕНДЕРНОГО ПІДХОДУ В ПОЧАТКОВІЙ ОСВІТІ

Анотація. *Висвітлено специфіку впливу сім'ї, навчальної та ігрової діяльності на процес гендерної соціалізації дітей молодшого шкільного віку, приділено увагу особливостям формування гендерних відносин у молодшому шкільному віці. Визначено, що окреслені особливості гендерної соціалізації дітей молодшого шкільного віку відіграють важливу роль при визначенні напрямів запровадження гендерного підходу в початкову ланку освіти. Виявлено, що запровадження Гендерної стратегії матиме значний позитивний вплив на процес соціалізації дітей молодшого шкільного віку та сприятиме формуванню толерантних, партнерських стосунків у дитячому середовищі.*

Ключові слова: *гендерна рівність; гендерна соціалізація; гендерний підхід; гендерні стереотипи; молодший шкільний вік; провідна діяльність; гендерні взаємини; прихований навчальний план; гендерна сегрегація.*

Постановка проблеми. У проекті Стратегії впровадження гендерної рівності та недискримінації у сфері освіти «Освіта: гендерний вимір – 2020» [1] (далі – Гендерна стратегія), що наразі проходить погодження на рівні профільних Міністерств для подальшого затвердження Кабінетом Міністрів України, підкреслено вирішальне значення освіти для розвитку особистості, суспільства, країни. Гендерна рівність трактується як забезпечення всім учасникам і учасницям освітнього процесу в Україні, незалежно від їхніх статевих чи гендерних характеристик рівних можливостей доступу до позитивних

результатів у сфері освіти і науки. Указаний документ стосується всіх сфер освіти – дошкільної, початкової, загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної, вищої, післядипломної та управління освітою. Зауважимо, що діти (у тому числі, і молодшого шкільного віку) є однією з цільових груп Гендерної стратегії, а запропоновані зміни повинні базуватися на особливостях гендерної соціалізації даної цільової групи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методологічні аспекти запровадження гендерного підходу в систему освіти досліджують: В. Гайденко, Т. Голованова, Т. Дороніна, О. Каменська, О. Кікінеджи, І. Кльоцина, В. Кравець, Л. Кобелянська, О. Луценко, Л. Штильова, О. Ярска-Смірнова та ін. Особливості гендерної соціалізації на різних вікових етапах розвитку особистості висвітлено у працях Т. Бендас, Т. Говорун, Д. Ісаєва, В. Кагана, І. Кона. Гендерні особливості поведінки, навчання й виховання молодших школярів є предметом наукового пошуку Д. Колесова, Т. Легеніної, М. Радзівілової, Н. Павлущенко, А. Хрипкової, О. Шешукової. Водночас, проблема запровадження гендерного підходу в початкову ланку освіти, що передбачено Гендерною стратегією, залишається ще недостатньо розкритою. Гендерна соціалізація дітей молодшого шкільного віку досліджена порівняно мало, що пояснюється уявленнями про статево латентність даного вікового періоду.

Мета статті – висвітлити характерні риси гендерної соціалізації дітей молодшого шкільного віку, що є важливим аспектом запровадження гендерного підходу в освітньо-виховний процес початкової школи.

Виклад основного матеріалу. Молодший шкільний вік (6-7 – 10-11 років) є важливим етапом розвитку особистості. У цей період на зміну ігровій діяльності приходить навчальна, основою якої є пізнавальний інтерес і нова соціальна позиція – позиція учня. Психічний і особистісний розвиток молодшого школяра зумовлюється особливістю соціальної ситуації розвитку – навчанням у початковій школі.

Соціалізація дитини молодшого шкільного віку пов'язана зі зміною соціальної ролі, появою нових обов'язків, що позначається на стосунках із батьками, однолітками і вчителями. Одним із провідних чинників соціалізації залишається сім'я, але поряд із нею стрімко зростає вплив школи: учителя-класовода, однокласників, інших фахівців, які працюють із дитиною (учителів-предметників, психолога, логопеда, соціального педагога). У молодшому шкільному віці активно формується соціальна ідентичність – усвідомлення власного місця, ролі та обов'язків у системі стосунків.

Складником загального процесу соціалізації дитини є гендерна соціалізація, що характеризується включенням дитини в систему міжстатевих відносин на основі засвоєння, прийняття й дотримання соціо-гендерних ролей, норм і традицій.

У результаті гендерної соціалізації формуються соціально-психологічні характеристики хлопчиків і дівчаток, що набуті в певному етнокультурному середовищі [2, с. 7]. Молодший шкільний вік пов'язаний із подальшим становленням гендерної ідентичності, яка є центральним елементом процесу гендерної соціалізації та передбачає визначення й усвідомлення себе як представника певної статі. Гендерна ідентичність формується з моменту народження дитини і стає зрілою в підлітковому віці [3]. Досліджуваний віковий період є важливим етапом гендерної соціалізації, оскільки саме у віці 7-10 років розширюється коло спілкування з представниками своєї та протилежної статі, зростає самостійність дитини.

Провідне місце у процесі гендерної соціалізації належить сім'ї, а статево-рольова поведінка батьків є взірцем узаємин, вчинків, цінностей і визначає прийняття дитиною власної гендерної ролі. Соціалізація в сім'ї здійснюється різними шляхами і відбувається у двох основних напрямках: у результаті цілеспрямованого процесу виховання і соціального навчання. В. Кравцем визначено найважливіші завдання статевої соціалізації в сім'ї: формування правильної статевої ідентифікації дитини і

гетеросексуальної установки; виховання жіночності й мужності; статева просвіта і сексуальне виховання, формування досвіду нестатевої любові; підготовка до виконання численних подружніх ролей у майбутній власній сім'ї [4].

Вік 8-10 років – це період статевої гомогенізації, що характеризується прив'язаністю доньки до матері, а хлопчика до батька. Дитина, ідентифікує себе з одним із батьків, оволодіває навичкою засвоєння соціальної ролі, включає в самосвідомість програму обраного типу поведінки.

Батьки продовжують формувати гендерні ролі за допомогою різних типів домашніх обов'язків: дівчатка прибирають у квартирі, хлопчики працюють у дворі біля будинку. Більшість батьків приділяють основну увагу вихованню у своїх синах наполегливості, агресивності, потреби в постійному самоствердженні, а в дочках – здатності до самопожертви [4]. Родинне виховання хлопчиків характеризується більшою свободою, меншою кількістю заборон. Проте в ситуації, якщо хлопчик робить спроби виявити ознаки «дівчачої» поведінки, наприклад, грається ляльками, його вчинки викликають значно більше занепокоєння батьків, ніж поведінка дівчинки, що має ознаки маскулітності (наприклад, захоплення футболом).

Ще одна особливість молодшого шкільного віку – посилення спілкування дитини з батьком, вплив якого формує більшу самостійність дитини. Образ батька пов'язується з пригодами й активними діями. Нажаль, у ситуації, коли батько поводить себе в родині агресивно, у дівчинки виникає страх перед чоловіками, а хлопчик починає негативно ставитися до своєї статевої приналежності та «боїться бути чоловіком».

Відомо, що мати формує в дитини основоположні погляди на жінку. І від того, що мати закладає у свого сина в перші 5–7 років життя, залежатиме його подальше ставлення до жіночої статі. На жаль, статистика свідчить, що багато жінок перестають активно займатися розвитком і вихованням своїх хлопчиків уже до 3-4 років, оскільки надають перевагу батьківському впливу [4]. У ситуації, коли мати поводить себе егоїстично (сприймає дитину як власність, нехтує її свободою), це може стати на заваді зростаючій самостійності дитини. Як наслідок, у дитини виникає страх відірватися від матері: у майбутньому син може вирости інфантильним, безвідповідальним, не готовим до дорослого життя, а донька – стати невпевненою в собі, співзалежною у стосунках із чоловіком.

Суттєвий вплив на дитину чинять відносини, що пов'язують батька і матір. У конфліктній родині часті сварки між батьками заважають засвоєнню позитивних зразків міжстатевих стосунків, що штовхає на пошук таких якостей поза межами родини.

З віком до впливу родини на процес гендерної соціалізації долучаються інші соціальні інститути, у першу чергу, – школа. У період навчання в початковій школі найбільш інтенсивно розвиваються пізнавальні здібності та міжособистісне спілкування, закріплюються уявлення дитини про соціальну, у тому числі, й гендерну поведінку. Школа відтворює та оберігає стереотипи маскулітності й фемінності, попереджає відхилення від них, диктує зразки для наслідування, дає уроки різних гендерних відносин.

Гендерні взаємини в молодшому шкільному віці характеризуються стійкою сегрегацією (відокремленням) хлопчиків і дівчаток, тому вчитель початкової школи фактично має справу з двома конфліктуючими підгрупами в рамках одного навчального колективу. В основі сегрегації лежить прагнення дівчаток захиститися від хуліганства хлопчиків, а у хлопчиків – відмежувати себе від усього «дівчачого». Унаслідок гендерної сегрегації формуються дві субкультури – чоловіча і жіноча [5, с. 278].

За визначенням І. Кльоцини [6, с. 186], гендерна соціалізація у школі – це процес впливу системи освіти на хлопчиків і дівчаток так, щоб вони засвоїли гендерні норми суспільства, які проходить в умовах так званого прихованого навчального плану, який виражається в організації самого начального закладу, змісті навчальних предметів і стилі викладання. Ці три виміри невидимого навчального плану не просто

відображають гендерні стереотипи, але й підтримують гендерну нерівність, надають перевагу чоловічому і домінуючому, недооцінюють жіноче і нетипове [4].

Учень, незалежно від статевої приналежності, прагне посісти гідне місце у класі, отримати схвалення власної поведінки вчителем і однокласниками. Тому діти здійснюють вибір статевої поведінки і намагаються відповідати стереотипам: хлопчики вчаться бути мужніми, сильними й активними, стримувати емоції, що нерідко приводить до порушень правил поведінки та агресії. Дівчатка, навпаки, – слухняні, лагідні та спокійні, їхня поведінка носить захисний характер. Хлопчики мають більше можливостей для ідентифікації себе з героями, що зображені у шкільних підручниках (пожежники, міліціонери, захисники вітчизни), отримують більш широкий простір для самоствердження й самореалізації.

З психофізіологічного погляду дівчатка дещо випереджають хлопчиків, які розвиваються повільніше і менш підготовлені до шкільного навчання; у них складніше сформувані відповідальність і старанність, оскільки вони є менш соціально зрілими. У процесі навчання стає очевидно, що в дівчаток краще розвинене мовлення, а у хлопчиків – математичні й просторові здібності; хлопчики краще виконують завдання на самоті, а дівчатка – у групі, що змішана за статтю; хлопчики є кращими «генераторами» творчих ідей, а дівчатка дотримуються більш традиційних поглядів. Учениці краще сприймають виховний вплив учителя, їх значно легше примусити до виконання завдання. Для хлопчиків характерною є нижча здатність переносити статичне навантаження; вони під час уроків звертають більше уваги на те, чим займаються їхні однокласники, ніж те, що говорить учитель, тому вони частіше відволікаються, отримують більше зауважень від учителя.

Унаслідок того, що гендерні відмінності не враховуються в навчально-виховному процесі, уже з перших днів навчання хлопчики знаходяться в менш сприятливій шкільній ситуації:

- більшість учителів у школі – жінки, тому хлопчики відчують дефіцит моделей для наслідування, унаслідок чого уявлення про «чоловіче» формуються як протилежність «жіночому», виникає страх бути схожим на дівчинку, відразу до всього жіночого;
- фемінізація хлопчиків: вимоги до поведінки на уроках та під час перерв орієнтовані на придушення маскулічних проявів (не бігати, не кричати, сидіти тихо, не відволікатися), що здатне спричинити стійку відразу до школи, замкнутість, протест у вигляді прогулів, неадекватні реакції у вигляді істерики тощо;
- «гендерні ножиці» – протиставлення маскулічних гендерних стереотипів, яким прагнуть відповідати хлопчики і фемінізація навчального процесу спричиняють гендерно-рольовий стрес, конфліктність та агресію в узаєминах із дівчатками, підвищення психоемоційної напруги;
- постійні заборони руйнують статево-самоідентифікацію хлопчика як майбутнього чоловіка, що приводить до інфантильності, а негативна реакція жінок-педагогів на прояви маскулічної поведінки здатна спричинити зневажливе ставлення до жінок узагалі.

Дівчатка, навпаки, досягають більших успіхів у засвоєнні предметів, у них формується зневажливе ставлення до хлопчиків, сприйняття їх як невдах. Хлопці на таке ставлення відповідають агресією та презирством, часто прагнуть принизити дівчинку, самоствердитися за її рахунок, висміюють відмінниць.

Разом із тим, саме у школі, завдяки прихованому навчальному плану, дівчатка отримують закріплене уявлення про жіночу підлеглість і меншовартість; відведення жінці вторинного, по відношенню до чоловіка, місця; визначення жінки як відповідальної, у першу чергу, за приватну, сімейну сферу; програмування дівчаток на материнство, а хлопчиків – на досягнення в публічній сфері.

Значна роль у популяризації патріархальних гендерних стереотипів належить підручникам та ілюстраціям у них. Дослідивши українські підручники для початкової школи, В. Гайденок та І. Предборська доходять до висновку, що абсолютна більшість із них є стереотипізованими. Здатність жінки турбуватися й плекати розглядається як уроджена жіноча риса, у той час як різноманітність жіночого досвіду ігнорується. У підручниках домінує образ матері, а образ батька зустрічається значно рідше, що не сприяє формуванню у хлопчиків усвідомленого батьківства; подаються стереотипні жіночі повсякденні обов'язки, а чоловіки, навпаки, займаються спортом, туризмом, розвитком інтелекту. Молодші школярі вивчають кар'єру славетних чоловіків, а жіночі досягнення пов'язані знову ж таки з домом і сім'єю. Позитивним є те, що останнім часом у підручниках спостерігається тенденція до представництва досягнень не лише чоловіків, а й жінок [7, с. 229–234].

З погляду вікової психології, провідною діяльністю для молодшого шкільного віку стає навчання, але поряд із цим гра ще не втрачає своїх позицій і залишається одним із важливих чинників соціалізації. Завдяки грі діти приміряють на себе чоловічі та жіночі ролі дорослого життя, конструюють гендер. Ігри дітей молодшого шкільного віку мають гендерне забарвлення, сприяють формуванню маскулінної чи фемінної поведінки. Хлопчики граються у військові, дослідницькі ігри, дівчатка – переважно в ігри, що пов'язані зі створенням сім'ї, веденням домашнього господарства, доглядом за дітьми. Ігрова діяльність хлопчиків спрямована на освоєння навколишнього простору, розширення «власної» території, самоствердження за рахунок фізичної сили, містить елементи агресії, насильства. Ігри дівчаток більш орієнтовані на облаштування вже існуючого простору, створення комфорту, спілкування й узаємнини. Хлопчики в гомогенній компанії рідше вдаються до сюжетно-рольових ігор, і як правило, виконують героїчні ролі, що пов'язані з застосуванням сили (полісмена, ковбоя). Дівчатка більше копіюють людей, яких вони знають у реальному житті, а хлопчики – героїв телеекранів, фантастичних персонажів [1, с. 284].

Виконуючи професійні ролі, дівчатка, як правило, усе частіше обирають роль манекенниці, фотомоделі, королеви краси, перукаря, рідше – ролі вчительки, продавця, кухаря, що пояснюється неконтрольованим впливом на дитину засобів масової інформації та реклами, які диктують ідеали жіночності. Навіть у дитячому віці дівчатка висловлюють занепокоєння з приводу зовнішності, убрання, надмірної ваги.

Притаманні хлопчикам агресивна поведінка, а дівчаткам – оборонна позиція, є прихованим вираженням симпатії до протилежної статі, наприклад, коли хлопчик намагається наздогнати і штовхнути дівчинку. Уже в молодшому шкільному віці діти починають інтерпретувати контакти між хлопчиками і дівчатками як романтичні. Дівчатка можуть запрошувати хлопчиків гратися в ігри, що пов'язані з коханням, одруженням [5].

Як правило, іграшки молодших школярів розподілені за статтю: для дівчаток вони пов'язані з доглядом за собою (дитяча косметика), турботою про майбутню дитину (ляльки, одяг для них), домашніми справами (іграшковий посуд, предмети домашнього вжитку); іграшки хлопчиків спрямовані на розвиток технічних навичок (металеві конструктори, автомобілі), будівництво, заняття спортом, спонукають до винахідництва, перетворення навколишнього середовища, заохочують лідерську поведінку. На жаль, значна частина іграшок для хлопчиків, особливо іграшкова зброя, має ознаки агресії.

Останнім часом стрімко зростає вплив комп'ютерних ігор; дитина фактично «живе» у віртуальному світі, який також має свої гендерні особливості. Стає очевидно, що комп'ютерні ігри фактично витісняють звичайні іграшки. Графіка для «дівчачих» ігор яскрава (генетиками доведено, що жінки краще сприймають кольори), сюжет пов'язаний із вибором зовнішнього вигляду, а діючими особами є ляльки, принцеси. «Хлопчачі» ігри більш стратегічні, спрямовані на завоювання, у них переважають приглушені кольори, головними персонажами є міфічні істоти й воїни.

На жаль, більшість комп'ютерних ігор містять елементи насильства (убивства, знищення, завоювання й підкорення), що, без сумніву, провокує у хлопчиків агресивну поведінку по відношенню до інших, у тому числі, – і до осіб жіночої статі. Особливо негативним є те, що в комп'ютерних іграх при існуванні диференціації героїв за статтю фактично відсутня різниця в поведінці: воїн-чоловік, не вагається і грубо нищить воїна-жінку. Наслідуючи героя такої гри, у реальному житті хлопчики здатні до насильницьких і жорстоких вчинків по відношенню до дівчинки. Натомість ігри для дівчаток закладають стереотипи жіночності, виховують готових споживачок косметичної продукції та модного одягу.

Серед ігор можна виокремити також ті, що однаково подобаються і дівчаткам, і хлопчикам молодшого шкільного віку: пазли, лото, конструктор «Лего», комп'ютерні ігри, що пов'язані з проходженням лабіринтів, розгадуванням ребусів (квести). Роль таких ігор полягає у формуванні андрогінних рис особистості, дає можливість хлопчикам і дівчаткам розвивати просторові уявлення, фантазію, логічне мислення, дрібну моторику, сприяє формуванню дружніх стосунків та співпраці.

Ураховуючи виокремлені особливості гендерної соціалізації дітей молодшого шкільного віку і керуючись проектом Гендерної стратегії [1], визначимо основні шляхи запровадження гендерного підходу в початкову ланку освіти:

- гендерна експертиза й оновлення нормативно-правових актів, стандартів, що регламентують початкову освіту;
- системне впровадження гендерного складника до змісту таких освітніх галузей, як «Мова і література», «Суспільствознавство», «Природознавство», «Технології», «Здоров'я і фізична культура»;
- формування гендерночутливого освітнього середовища в початковій школі за допомогою інноваційних педагогічних технологій гендерного виховання та спрямовування навчально-виховної роботи на формування й розвиток толерантності;
- включення гендерного виховання до пріоритетних завдань виховної роботи в початковій школі;
- рівне залучення (й заохочення) учнів і учениць до організації та проведення виховних заходів;
- урахування принципу гендерної рівності у проектуванні змісту позакласної роботи (відмова від традиційних заходів на зразок «Конкурсів краси» і «Лицарських турнірів»);
- усунення гендерної упередженості як системи очікувань та оціночних суджень учителів щодо учнів та учениць (їхніх нахилів, здібностей та задатків; уподобань та можливостей у навчанні, пояснень навчальних успіхів і прорахунків).
- однаковий доступ для учнів і учениць до користування навчальним приладдям, спортивним інвентарем;
- залучення обох батьків до виховного процесу, проведення для батьків просвітницьких заходів, що присвячені гендерним питанням;
- проведення гендерної експертизи чинних (типових) навчальних програм, підручників, літератури для позакласного читання й методичної літератури, що використовуються в початкових класах;
- обов'язкове проходження педагогами початкової школи курсів підвищення кваліфікації з гендерної тематики.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, гендерна соціалізація в молодшому шкільному віці характеризується домінуванням впливу сім'ї, яка традиційно є носієм патріархальних стереотипів, і стрімким зростанням впливу навчального закладу, що також закріплює традиційні гендерні уявлення. Фактично, ще в початковій школі формується негативний досвід міжстатевого спілкування, що в

майбутньому приводить до конфліктних гендерних взаємин з особами іншої статі, а фемінізація системи освіти є додатковим чинником конфліктності між статями. Запровадження гендерного підходу в систему початкової освіти здатне послабити гендерну сегрегацію й конфліктність гендерних груп хлопчиків і дівчаток, сприятиме профілактиці шкільної дезадаптації (переважно у хлопчиків), закладе підґрунтя для подальшого розвитку особистості, вільної від гендерних стереотипів та упереджень.

Перспектива подальших досліджень у даному напрямі пов'язана з вивченням напрямів формування гендерної компетентності вчителів початкової школи.

Список використаної літератури

1. Проект Стратегії упровадження гендерної рівності та недискримінації у сфері освіти «Освіта: гендерний вимір – 2020» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/0Bz2OcNSofN1uS016TExcz21xM0NBc3ZmT3pXRkxyWURxZHM4/view>
2. Кікінежді О. М. Особливості гендерної соціалізації депривованого юнацтва : навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / О. М. Кікінежді, О. Б. Кізь. – Тернопіль : Навчальна книга - Богдан, 2004. – 174 с.
3. Москаленко В. Особливості статевої соціалізації в умовах трансформації суспільства / В. Москаленко, В. Романова // Соціальна психологія. – 2003. – №1. – С. 107–115.
4. Кравець В. П. Гендерна педагогіка : навч. посібник / В. П. Кравець. – Тернопіль : Джура, 2003. – 416 с.
5. Бендас Т. В. Гендерная психология : учебное пособие / Т. В. Бендас. – Санкт-Петербург : Питер, 2008. – 431 с.
6. Гендерная психология : практикум / ред. И. С. Клещина. – Санкт-Петербург : Питер, 2009. – 496 с.
7. Гендерна педагогіка : навч. посібник / за ред. В. Гайдено. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2006. – 313 с.
8. Гендерная социализация в современной российской семье : социокультурный анализ : автореф. дис. ... канд. социологических наук : спец. 22.00.06 «Социология культуры, духовной жизни» / Т. Б. Легина. – Ставрополь, 2004 – 24 с.
9. Кон И. С. Ребенок и общество : учеб. пособие [для студ. высш. учеб. заведений] / И. С. Кон. – Москва : Издательский центр «Академия», 2003. – 336 с.
10. Кравець В.П. Гендерна соціалізація молодших школярів : навч. посіб. / В. П. Кравець, Т. В. Говорун, О. М. Кікінежді. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2011. – 192 с.

References

1. Draft Strategy for implementation of gender equality and non-discrimination in education «Education: the gender dimension – 2020». Retrieved from <https://drive.google.com/file/d/0Bz2OcNSofN1uS016TExcz21xM0NBc3ZmT3pXRkxyWURxZHM4/view>
2. Kikinezhdi, O. M. (2004). *Features gender socialization of deviant youth*. Ternopil: Educational book – Bogdan (in Ukr.)
3. Moskalenko, V. (2003). *The Features of sex-role socialization in terms of transformation of society. Sotsialna psihologiya (Social psychology)*, 1, 107–115 (in Ukr.)
4. Kravets, V. P. (2003). *Gender education*. Ternopil: Jura (in Ukr.)
5. Bendas, T. (2008). *Gender Psychology*. St. Peterburg: Peter (in Russ.)
6. Kletsyna, I. (2009). *Gender Psychology*. St. Peterburg: Peter (in Russ.)
7. Gaidenko, V. (2006). *Gender education*. Sumy: SHS «University Book» (in Ukr.)
8. Lehyna, T. B. (2004). *Gender socialization in the family of the Russian Modern: analysis*. Stavropol (in Russ.)
9. Kon, I. S. (2003). *Child and society*. Moscow: Publishing Center «Academy» (in Russ.)
10. Kravets, V. P. (2011). *Gender socialization of primary school children*. Ternopil: Educational book – Bogdan (in Ukr.)

Abstract. Baydyuk N. V. *Peculiarities of gender socialization of primary's pupils as preconditions for introduction of gender mainstreaming in primary education*

Introduction. Gender socialization has negative features of primary school children require the introduction of gender mainstreaming in primary education.

Purpose. To analyze the features of gender socialization of primary school children, as an important aspect of the gender mainstreaming in primary school.

Methods. The methods of research are as follows comparative analysis of psychological and educational literature and modeling of the gender mainstreaming in primary school.

Results. Primary school age is associated with subsequent formation of gender identity, as a central element in the process of gender socialization and provides definition and awareness of themselves as a representative of a particular sex.

The leading role in the process of gender socialization belongs to family. The upbringing in most Ukrainian families based on patriarchal gender stereotypes that narrow the opportunities for self-fulfillment.

The hidden curriculum is reflected in organization of the education institutions, content subjects and styles of teaching. Girls fixed idea of the inferiority and subordination of women. Boys are entering to the school environment, which had been feminized. Boys prone protest for the strengthening of masculine traits that contributes to the deviant behavior.

Learning is the leading activity in primary school. An important role in the process of gender socialization belongs to game. The children are influenced and oriented by games also. Boys like military activities and girls like housekeeping and care for themselves.

Originality. Gender socialization in primary school has several negative features. The features cause conflict gender relations in future. The gender mainstreaming is able to reduce negative gender socialization features in primary education system that facilitate the formation of harmonic gender relations

Conclusion. The ways of gender mainstreaming in primary education system are: gender expertise of textbooks; introduction of gender component to the content of educational subjects; forming gender-sensitive educational environment; the involvement girls and boys to organize and conduct educational activities; formation of gender competence of the teacher; equal access for girls and boys to use educational supplies, sports equipment etc. involvement of both parents to the educational process.

Key words: gender; gender socialization; gender mainstreaming; gender stereotypes; primary school; leading activities; gender relations; hidden curriculum; gender segregation.

Одержано редакцією 05.09.2016
Прийнято до публікації 12.09.2016

УДК 378.147:811.111

BATRYN Natalia Volodymyrivna

candidate of Philological Sciences, Assistant
Professor of Chair of international management and
marketing, Ternopil National Economic University,
Ukraine

SHYLINSKA Inna Feodosiivna,

candidate of Pedagogical Sciences, Assistant
Professor of Chair of foreign languages and
professional communication, Ternopil National
Economic University, Ukraine

STUDENTS' PERCEPTIONS OF TEACHING METHODS USED IN BUSINESS ENGLISH CLASSES IN ECONOMIC UNIVERSITY

Анотація. Досліджено, як сучасні студенти економічного університету сприймають запропоновані їм інноваційні інтерактивні методики викладання ділової англійської мови. Здійснено аналіз особливостей сприйняття традиційних та інноваційних методик викладання ділової англійської мови студентами, кількісний аналіз використання викладачами конкретних методів викладання на заняттях. Подано результати дослідження, у якому брали участь 250 студентів і 12 викладачів Тернопільського національного